

Metody sociálních výzkumů

DOTAZNÍK ROZHOVOR POZOROVÁNÍ
KAZUISTIKA

ZÁKLADNÍ TECHNIKY SBĚRU DAT

- ✘ Přímé pozorování
- ✘ Rozhovor
- ✘ Dotazník
- ✘ Analýza dokumentů
(standardizovaný rozhovor,
nestandardizovaný rozhovor,
skupinový rozhovor, dotazník,
sociometrické techniky,
zúčastněné pozorování.....)

ROZHOVOR A DOTAZNÍK-CO JE „LEPŠÍ“?

- ✘ Rozhovor x dotazník-výhody a nevýhody
- ✘ Otázka do skupin-zkuste uvést, jaké výhody a nevýhody má rozhovor ve srovnání s dotazníkem
- ✘ (čas, pracnost, nákladnost, anonymita, zkreslení, nároky na respondenta, obtížnost, návratnost informací)
- ✘ Disman str. 141 tabulka 7. 1

ROZHOVOR A DOTAZNÍK-CO JE „LEPŠÍ“?

- ✘ Návratnost-
u dotazníku problematické
rozhovor spolehlivý
- ✘ Časová náročnost-
rozhovor velmi náročný
dotazník úsporný
- ✘ Náklady-
Dotazník „levný“
Rozhovor drahý

ROZHOVOR A DOTAZNÍK-CO JE „LEPŠÍ“?

- ✘ Ad anonymita-
dotazník je anonymní
- ✘ Ad zkreslení-
u rozhovoru vysoké interviewer bias
- ✘ Nároky na respondent-
rozhovor pro respondenta jednodušší,
nevynechá odpovědi

JAK VYTVÁŘÍME OTÁZKY?

Základní typy otázek (jak v dotazníku, tak v rozhovoru):

- × **Uzavřené otázky** - nabízíme výčet možností (kategorií)
- × **Otevřené otázky** - respondent uvede volně odpověď, my si ji zařadíme dle připraveného seznamu kategorií
- × **Polouzavřené otázky** - umožňují dovysvětlení

JAK VYTVÁŘÍME OTÁZKY?

- ✘ Vytváření kategorií (tj. varianty různých odpovědí na otázku)-kategorie musí vyčerpávat všechny možnosti odpovědí
- ✘ Všechny kategorie se musí vylučovat, nelze odpověď zařadit do více kategorií
- ✘ Pozor na „zdvojené otázky“ (double-barrel question)-nelze se ptát v 1 otázce na 2 věci najednou! (viz Disman str. 129).

JAK VYTVÁŘÍME OTÁZKY?

- × Otázky o otázce, které si musíme položit:
- × 1/Je tato otázka nezbytná?
- × 2/Bude srozumitelná každému členu našeho souboru?
Budou ji všichni rozumět stejným způsobem?
- × 3/ Je respondent schopný poskytnout žádanou informaci?
(Řešením je pilotní studie)
- × 4/ neptám se na 2 věci najednou?
- × 5/Není otázka sugestivní?

UKÁZKY OTÁZEK

- × **Uzavřené otázky=soubor možných alternativ**

Ukázka nevhodné otázky typu double-barrell question:

Jste spokojen s výsledkem voleb do zastupitelstva Prahy a s výsledkem parlamentních voleb?

- × Velice spokojen
- × Spíše spokojen
- × Nevím
- × Spíše nespokojen
- × Nespokojen

UKÁZKY OTÁZEK

- × Myslíte si, že děti se speciálními vzdělávacími potřebami mají chodit do běžné ZŠ?
- × Ano
- × Ne
- × Nevím

Polouzavřené otázky-umožňují dovysvětlení.

Myslíte si, že děti se speciálními vzdělávacími potřebami mají chodit do běžné ZŠ?

- × Ano
- × Ne
- × Pokud uvedete ano, doplňte proč.

UKÁZKY OTÁZEK

- × Otevřené otázky-neomezují, ale těžko se vyhodnocují.
- × Jaký je Váš postoj k integraci dětí se speciálními vzdělávacími potřebami do běžných tříd?
- ×
.....
.....

UKÁZKY OTÁZEK

Tvrzení s možností volby na škále

- × Likertova škála (3,5,7,9 stupňů)
- × **Metody sociálních výzkumů jsou můj oblíbený předmět**
- × Plně souhlasím
- × Spíše souhlasím
- × Nevím
- × Spíše nesouhlasím
- × Plně nesouhlasím

STRUKTURA DOTAZNÍKU

- ✘ Vstupní část (oslovení, vysvětlení, ujištění)
- ✘ Hlavní část (identifikační otázky + hlavní otázky)
- ✘ Závěrečná část-poděkování

ČASTÉ CHYBY V DOTAZNÍKU

- ✘ Pokus o sugesci-navádějící otázky:
- ✘ Jste přesvědčen, že chovat se ke zvířátkům ošklivě je nehezké?
- ✘ Umoření respondenta příliš mnoha otázkami
- ✘ Kladení otázek, které nesouvisí s výzkumnou otázkou

ČASTÉ CHYBY VE FORMULACI OTÁZEK

- × Otázka je nejasná
- × Dvojí zápor (Nesouhlasíte s tím, aby nebyly vražděny velryby? Ano Ne)
- × Výrazy v otázce jako obvykle, někdy, obyčejně, občas
Občas si rád zajdu na pivo Souhlasím
Nesouhlasím)
- × Double-barell otázky-ptáme se na dvě věci najednou (Souhlasíte s tím, aby na Jaboku byly zavedeny snídaně zdarma a do dalšího ročníku směla postoupit pouze polovina studentů? Ano Ne)

DOTAZNÍK

Dotazník na sociální oporu ESSI

Zvolte prosím vždy tu z nabízených možností, která nejlépe popisuje Vaši současnou situaci a udělejte v příslušném řádku křížek přes odpovídající písmeno:

1. Máte někoho, kdo Vám bude naslouchat, když se potřebujete vypovídat?

A)nikdy B)jen občas C)někdy D) většinou E) vždycky

2. Máte někoho, kdo Vám dobře poradí, když máte nějaký problém?

A)nikdy B)jen občas C)někdy D) většinou E) vždycky

3. Máte někoho, kdo Vám projevuje lásku a citový vztah?

A)nikdy B)jen občas C)někdy D) většinou E) vždycky

VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU

- ✘ Nejschůdnější varianta-formou deskriptivní statistiky (popisná statistika)-tj. pomocí absolutní a relativní četnosti odpovědí .
- ✘ Pozor na otevřené otázky-2 možnosti:
- ✘ 1/vytvoření kategorií a potom pomocí deskriptivní statistiky
- ✘ 2/kvalitativně-pouze vyhodnotit dané kategorie

CVIČENÍ

- × Cvičení-
- × 1/Vytvořte otázku včetně možných kategorií, ve které budete zjišťovat, co dělá respondent rád ve volném čase.
- × 2/Vytvořte dotazník, ve kterém budete zjišťovat postoje respondenta s integrací dětí s PAS do běžných tříd.

KAZUISTIKA/PŘÍPADOVÁ STUDIE

- ✘ Detailní studium jednoho případu, nejčastěji osobní případová studie.
- ✘ Volba výzkumného tématu a formulace výzkumných otázek.
- ✘ Strategie výběru (záměrný výběr, typický případ či extrémní případ)
- ✘ Metody sběru dat: zdroje-dokumentace aktuálního, archivní záznamy, dotazování, pozorování, analýza produktů (využijte všechny zdroje dat!)
- ✘ Logika spojení dat a kritéria pro interpretaci
- ✘ a/teorie
- ✘ b/popis případu

KAZUISTIKA/PŘÍPADOVÁ STUDIE

- × Plán případové studie:
- × 1. Volba tématu
- × 2. strategie výběru
- × 3. metoda sběru dat
- × 4. logika spojení dat a závěrů

KAZUISTIKA/PŘÍPADOVÁ STUDIE

- ✘ Rozdíl kazuistika/případová studie
- ✘ Malý, u kazuistiky bývá obsažena anamnéza. Na základě rozboru kazuistik se vyvozují společné projevy, příčiny studovaných jevů a přístupy, které lze aplikovat u obdobných případů.

POZOROVÁNÍ

- ✘ Standardizované pozorování-nutný je záznamový arch s kategoriemi, které budeme pozorovat. Příklad: Balesova stupnice pro pozorování kooperativního chování v malé skupině. Příklady kategorií:
- ✘ Projevuje solidaritu, pozoruje jiné, pomáhá, odměňuje.
- ✘ Uvolňuje napětí, žertuje, směje se, ukazuje uspokojení.
- ✘ Souhlasí, pasivně přijímá, ukazuje pochopení, podílí se, přizpůsobuje se.....

Reliabilní je taková metoda pozorování, při jejíž aplikaci se skupina pozorovatelů shodne.

OBSAHOVÁ ANALÝZA

- × Obsahová analýza –postup:
- × Vymezení souboru textů
- × Vymezení významové jednotky (slovo, idea, téma).
V textu se významové jednotky vyhledávají a jejich výskyt se zaznamenává
- × Stanovení analytických kategorií
- × Kvantifikace významových jednotek (počet, procento, průměr)
- × Interpretace významových jednotek